

Tillsyn över valfinansieringen vid presidentvalet 2024

- Statens revisionsverks berättelse

STATENS REVISIONSVERKS
BERÄTTELSE TILL RIKSDAGEN

B 21/2024 RD

Berättelse till riksdagen
Tillsyn över valfinansieringen
vid presidentvalet 2024

B 21/2024 rd

Till riksdagen

Statens revisionsverk har vid presidentvalet 2024 övervakat att redovisningsskyldigheten i fråga om valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen har iakttagits på det sätt som föreskrivs i lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009). Med stöd av 10 § 3 mom. i lagen ska Statens revisionsverk separat för varje val lämna en berättelse till riksdagen om de redovisningar som revisionsverket tagit emot och om verkets tillsyn över att redovisningsskyldigheten fullgörs (tillsynsberättelse över valfinansieringen).

Helsingfors den 2 oktober 2024

Sami Yläoutinen
generaldirektör

Pontus Londen
ledande redovisningsrevisor

Information om publikationen

L 1796-9549

ISSN 1796-9549 (häft)

ISSN 1796-9654 (pdf)

urn:nbn:vtv-B212024rd

<http://urn.fi/urn:nbn:vtv-B212024rd>

Dnro D/515/04.01.01.02/2024

PunaMusta Oy

Helsingfors 2024

Information om fotografierna

Alla fotografierna Getty Images

Innehåll

Till riksdagen	3
Huvudsakliga observationer under tillsynen	7
1 Vad avses med valfinansiering och varför utövas tillsyn över den?	11
2 Valfinansieringen ska redovisas	15
3 Statens revisionsverks tillsyn över valfinansieringen	21
4 Observationer vid tillsynen över presidentvalet 2024	27
5 Valfinansieringen vid presidentvalet 2024 i euro	31
6 Begränsningar i tillsynsbefogenheterna och behov av revidering av valfinansieringslagen	37
Referenser	43

Huvudsakliga observationer under tillsynen

Alla tio redovisningsskyldiga vid presidentvalet 2024 har lämnat in den redovisning av valfinansieringen som avses i lagen om kandidaters valfinansiering, dvs. en redovisning av finansieringen av och kostnaderna för valkampanjen. Skyldiga att redovisa sin valfinansiering vid presidentvalet var partier som hade ställt upp en kandidat och valombud för valmansföreningar som hade ställt upp en kandidat eller ersättare för valombudet. Den redovisningsskyldiga svarar för att uppgifterna i redovisningen är riktiga.

Vid presidentvalet 2024 skulle förhandsredovisningarna lämnas in senast dagen före valdagen. Förhandsredovisningen är en finansierings- och kostnadsplan för valkampanjen som baserar sig på en uppskattning som gjorts vid tidpunkten för redovisningen.

Sammanlagt sju av tio kandidater lämnade in en förhandsredovisning inom den utsatta tiden.

Revisionsverket kontrollerade uppgifterna i redovisningarna av valfinansieringen då de togs emot samt utifrån de kompletterande utredningar som verket fick av de redovisningsskyldiga. Revisionsverket bad alla redovisningsskyldiga om kompletterande utredningar i form av kampanjkontoutdrag och bokföringsuppgifter för att säkerställa att uppgifterna i redovisningarna av valfinansieringen är riktiga. Alla redovisningsskyldiga lämnade in kompletterande utredningar om sin valfinansiering. Utredningar som de redovisningsskyldiga lämnar är sekretessbelagda med stöd av offentlighetslagen¹.

Efter att ha mottagit de kompletterande utredningarna jämförde revisionsverket uppgifterna med de redovisningsskyldigas redovisningar av valfinansieringen. Som en del av säkerställandet av att uppgifterna i valfinansieringsredovisningarna är riktiga ordnade revisionsverket också ett separat möte med varje redovisningsskyldig där redovisningen av valfinansieringen behandlades.

Sammanlagt nio redovisningsskyldiga kompletterade eller ändrade sina redovisningsuppgifter efter att de lämnat in dem. Kompletteringarna eller ändringarna gällde huvudsakligen preciseringar av finansieringsuppgifterna i redovisningarna av valfinansieringen. Ett av de vanligaste felen (som upprepas från val till val) är bristfälliga uppgifter om enskilda bidragsgivare. Även vid presidentvalet 2024 rättades redovisningarna till i fråga om detta. Givaren ska uppges om bidragets värde är minst 1 500 euro.

Efter granskningen av redovisningarna, de utredningar som de redovisningsskyldiga lämnat in och de redovisningsskyldigas kompletteringar har revisionsverket inte tagit del av omständigheter som skulle ge anledning att ifrågasätta riktigheten i de inlämnade redovisningarna.

Finansieringen av den politiska verksamheten regleras genom lagen om kandidaters valfinansiering. I lagen om kandidaters valfinansiering läggs grunden för öppenhet och transparens i valen och valfinansieringen. Ett av de viktigaste elementen i öppna val är att väljarna har möjlighet att skaffa sig information om vem som står bakom kampanjbidrag

till partier eller andra politiska aktörer som ställer upp kandidater. Valfinansieringslagen iakttas vid riksdagsval, presidentval, välfärdsområdesval, kommunalval och Europaparlamentsval.

Som valfinansiering betraktas kandidatens egna medel och de lån som han eller hon har tagit upp för att finansiera valkampanjen, samt alla utomstående bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller andra stödsammanslutningar har fått för kampanjen. I fråga om utomstående bidrag ska både det sammanräknade beloppet redovisas och givarna specificeras. I redovisningen ska dessutom givare av stora kampanjbidrag och bidragsbeloppen uppges.

Redovisningarna av valfinansieringen är offentliga. De är tillgängliga i webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi..

1 Vad avses med valfinansiering och varför utövas tillsyn över den?

Finansieringen av den politiska verksamheten regleras genom lagen om kandidaters valfinansiering (valfinansieringslagen)². Valfinansieringens transparens bygger på valfinansieringslagen. Valfinansieringslagen iakttas vid riksdagsval, presidentval, välfärdsområdesval, kommunalval och Europaparlamentsval.

Syftet med valfinansieringslagen är att öka öppenheten i valfinansieringen och informationen om kandidaternas eventuella bindningar. Syftet med lagen är också att begränsa ökningen av kostnaderna för kandidaternas valkampanjer.

Med stöd av lagen om kandidaters valfinansiering ska de redovisningsskyldiga redovisa finansieringen av och kostnaderna för sin valkampanj till revisionsverket. I lagen föreskrivs också om hurdan kampanjfinansiering som inte får tas emot och om skyldigheten att uppge aktörer som gett kampanjbidrag, om bidragets värde vid presidentval är minst 1 500 euro.

Skyldiga att redovisa sin valfinansiering vid presidentval är de partier som har ställt upp en kandidat och valombud för valmansföreningar som har ställt upp en kandidat eller ersättare för valombudet. Enligt valfinansieringslagen svarar den som är skyldig att lämna redovisning för redovisningens innehåll.

1.1 Vad avses med valfinansiering?

Med valfinansiering avses all finansiering av de kostnader för kandidatens valkampanj som uppkommit tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas. Kampanjperioden börjar sex månader före valdagen och upphör två veckor efter valdagen.

Mottagaren av en *kandidats valfinansiering* kan vara kandidaten själv, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten och som tolkas som en helhet. Dessa bildar en helhet med tanke på valfinansieringen och den redovisningsskyldiga ska redovisa den valfinansiering som alla dessa tagit emot.

Valfinansieringens transparens bygger på valfinansieringslagen. Ett element i öppenheten är att väljarna kan ta del av information om varifrån de politiska aktörerna tar emot finansiering.

En kandidats valfinansiering kan bestå av

1. kandidatens egna medel eller lån som han eller hon har tagit upp
2. bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har fått
3. annat bidrag.

Som valfinansiering redovisas valfinansieringen totalt samt specificerad enligt kandidatens egna medel, lån som kandidaten tagit upp och samtliga bidrag till kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten.

Till lån som kandidaten tagit upp räknas utestående fakturor vid redovisningstidpunkten.

Samtliga bidrag till kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten ska grupperas enligt bidrag från enskilda personer, företag, partiet, partiföreningar och andra givare.

Som *kampanjkostnader* betraktas alla kostnader under kampanjperioden, som har som funktionellt syfte att främja kandidatens möjligheter att bli vald och som kandidaten själv kan påverka. Som kostnader för valkampanjen betraktas kostnader som uppkommit under kampanjperioden, även om de skulle betalas utanför kampanjperioden.

1.2 Varför utövas tillsyn över valfinansieringen?

Öppna och rättvisa val är en av hörnstenarna i en fungerande demokrati. Valfinansieringslagens viktigaste syfte är att förebygga korrupktion och garantera tillräckliga resurser för det politiska systemets funktion. Man har allmänt konstaterat att de mål som hänför sig till begränsningarna av parti- och valfinansieringen och finansieringens transparens inte helt uppnås, om inte aktiv tillsyn och praktiska hot om sanktioner ingår i systemen.

Ett av de viktigaste elementen i öppna val är att väljarna har möjlighet att skaffa sig information om vem som står bakom kampanjbidrag till partier eller andra politiska aktörer som ställer upp kandidater. Därför finns en bestämmelse i valfinansieringslagen om att namnen på de som gett stora kampanjbidrag och bidragsbeloppen ska uppges separat i redovisningen av valfinansieringen. Statens revisionsverk publicerar redovisningarna utan dröjsmål i webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi, där alla kan granska de redovisade uppgifterna.

Ett starkt ekonomiskt beroende av en finansiär kan väcka misstankar om att finansiären på ett osakligt sätt försöker påverka kandidaterna eller den politik som bedrivs av den instans som ställer upp kandidaterna.³ Därför finns en skrivning i valfinansieringslagen om det största tillåtna bidragsbeloppet från en och samma givare som får tas emot vid kommunalval, riksdagsval, välfärdsområdesval och Europaparlamentsval. Ett undantag till detta är presidentval, eftersom det i lagen om kandidaters valfinansiering inte finns något maximibelopp för bidrag som får tas emot från en och samma givare vid presidentval. I förarbetena till lagen konstaterades att ett tak för bidrag inte skulle fastställas för presidentval, där kampanjerna i allmänhet är partiledade och större än vid andra val.⁴

De redovisningsskyldigas skyldighet att redovisa finansieringen av sin valkampanj ökar den offentliga informationen om kandidaternas eventuella bindningar. I redovisningen av valfinansieringen ska bidragen grupperas enligt givaren i bidrag från enskilda personer, företag, partiet, partiföreningar och andra givare.

Revisionsverket ska övervaka att redovisningsskyldigheten fullgörs. Dessutom spelar internationella organisationer en viktig roll i utarbetandet av god praxis i fråga om öppenheten och i övervakningen av att staterna följer åtaganden och normer som rör valfinansieringen.

Valfinansieringslagen trädde i kraft 2010. I lagen beaktades de rekommendationer som Europarådets organ mot korruption GRECO (Group of States against Corruption) gett Finland. En av dem gällde anvisandet av uppgifter som hänför sig till tillsyn över valfinansiering till en oberoende revisionsmyndighet.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa OSSE övervakar regelbundet presidentval, Europaparlamentsval och riksdagsval. Om varje övervakat val utarbetar OSSE en separat rapport som är tillgänglig på OSSE:s webbplats.

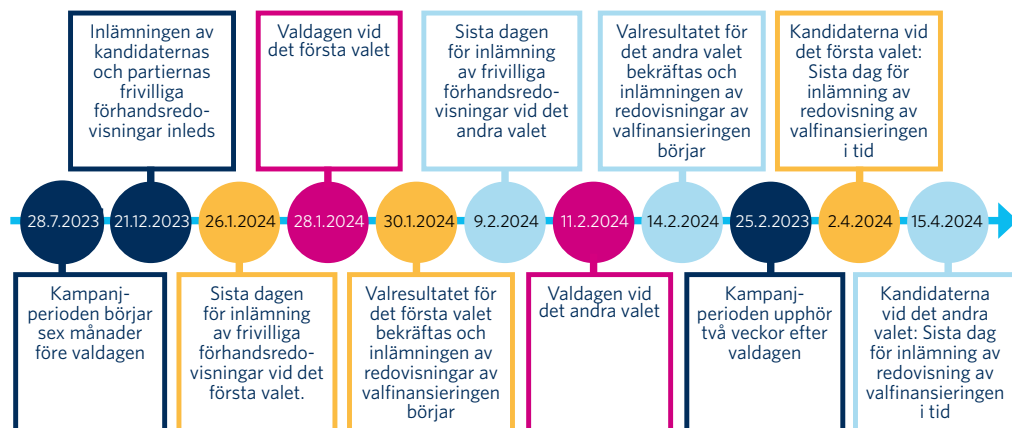

2 Valfinansieringen ska redovisas

I valfinansieringslagen förutsätts att de som valts till förtroendeuppdrag och andra redovisningsskyldiga ska redovisa valfinansieringen. Redovisningen skickas till revisionsverket, som övervakar att alla redovisningsskyldiga gör en redovisning och att redovisningarna innehåller de uppgifter som valfinansieringslagen förutsätter.

Valfinansieringslagen innehåller också begränsningar av valfinansieringen. I lagen anges aktörer från vilka valfinansiering inte får tas emot. Till skillnad från övriga val fastställs i lagen inte ett maximibelopp för bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten får ta emot från en och samma givare vid presidentval. Övervakningen av begränsningarna av valfinansieringen hör enligt valfinansieringslagen inte till revisionsverkets tillsynsuppdrag. En av revisionsverkets uppgifter är dock att säkerställa att informationen i redovisningen av valfinansieringen är riktig och tillräcklig, vilket innebär att verket inom ramen för sitt tillsynsuppdrag i praktiken övervakar att begränsningarna iakttas.

Redovisningarna av valfinansieringen är offentliga och vem som helst har rätt att ta del av dem. Revisionsverket publicerar de inlämnade redovisningarna omedelbart i webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi, där de är offentligt tillgängliga under den period som fastställs i valfinansieringslagen, dvs. sju år efter att resultatet för presidentvalet har fastställts.

Figur 1: Presidentvalet 2024 på en tidslinje

2.1 Vem ska redovisa valfinansieringen?

I valfinansieringslagen fastställs vem som är redovisningsskyldig vid val, dvs. vem som ska redovisa finansieringen av valkampanjen till revisionsverket⁵.

Skyldiga att redovisa sin valfinansiering vid presidentvalet är partier som har ställt upp en kandidat och valombud för valmansföreningar som har ställt upp en kandidat eller ersättare för valombudet. Enligt valfinansieringslagen svarar den som är skyldig att lämna redovisning för redovisningens innehåll.

Inga separata sanktioner ha fastställts för enskilda små fel som upptäcks i redovisningen av valfinansieringen. Väsentliga fel och brister ska dock rättas till, eftersom revisionsverket kan förelägga vite om redovisningen konstateras vara felaktig eller bristfällig till väsentliga delar. Revisionsverket kan dessutom förelägga vite om den redovisningsskyldiga inte lämnar in någon redovisning av valfinansieringen överhuvudtaget.

2.2 Hur och när ska valfinansieringen redovisas?

Redovisningen av valfinansieringen ska lämnas in till revisionsverket inom två månader efter att valresultatet har fastställts. Revisionsverket skickar anvisningar om redovisningen av valfinansieringen till de redovisningsskyldiga.

Redovisningen görs i första hand på den blankett som revisionsverket har fastställt. De uppgifter som lagen förutsätter kan också lämnas på något annat sätt⁶.

2.3 Förhandsredovisning av valfinansieringen

Väljarna bör ha tillgång till information om kandidaternas valfinansiering redan när de fattar beslut om vem de ska rösta på. I valfinansieringslagen föreskrivs därför om en frivillig förhandsredovisning, genom vilken ett parti som har ställt upp en kandidat vid presidentvalet och ett valombud för en valmansförening som har ställt upp en kandidat eller en ersättare för valombudet kan redogöra för sina planer för kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen.

Förhandsredovisningen kan göras före valdagen, dock tidigast efter att kandidatförteckningen har upprättats. Redovisningen lämnas till revisionsverket, som utan dröjsmål publicerar den i valfinansieringstillsynens webbtjänst.

Revisionsverkets anvisning om förhandsredovisningen finns bland annat i valfinansieringstillsynens webbtjänst. Revisionsverket informerar också om förhandsredovisningen på sin webbplats och på sina konton i sociala medier med avsikten att så många kandidater som möjligt ska göra en förhandsredovisning.⁷

2.4 Vilka uppgifter ska lämnas i redovisningen av valfinansieringen?

I redovisningen av valfinansieringen ska den redovisningsskyldiga specificera finansieringen av och kostnaderna för sin valkampanj. Med valfinansiering avses all finansiering av de kostnader för kandidatens valkampanj som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.⁸

Finansiering av valkampanjen

Valfinansieringen kan bestå antingen av kandidatens egna medel eller lån eller av bidrag från utomstående. Bidrag från utomstående kan ha getts till exempel i form av pengar, varor, tjänster eller på annat motsvarande sätt. Bidrag kan också ges mot vederlag, dvs. kandidaten eller kandidatens stödgrupp har samlat in bidraget genom att sälja specificerade varor eller tjänster.

Sedvanligt frivilligarbete och sedvanliga gratistjänster är inte sådant bidrag som avses i lagen och de behöver inte uppges i redovisningen av valfinansieringen.

Den redovisningsskyldiga ska uppges finansieringen av sin valkampanj specificerad enligt

- kandidatens egna medel och lån som han eller hon har tagit upp
- alla bidrag från utomstående som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har tagit emot.

I redovisningen av valfinansieringen ska också utestående fakturor vid redovisningstidpunkten ingå i de lån som kandidaten tagit upp.

Bidrag från utomstående ska specificeras enligt givaren i bidrag från privatpersoner, företag, partiet, partiföreningar och andra givare.

I redovisningen av valfinansieringen ska varje enskilt bidrag och dess givare redovisas separat, om bidragets värde är minst 1 500 euro vid presidentval.

Flera prestationer från en och samma givare för kostnader för kandidatens valkampanj ska räknas samman och redovisas som ett enda bidrag.

Kostnaderna för valkampanjen

Som kampanjkostnader anses alla kostnader under kampanjperioden, vilkas funktionella syfte är att främja kandidatens möjligheter att bli vald och som kandidaten själv kan påverka. Kostnaderna ska ha uppstått under kampanjperioden, men de kan ha betalats utanför kampanjperioden.

I redovisningen av valfinansieringen ska kampanjkostnaderna specificeras enligt kostnader för planering av valreklam och reklam, valmöten, förvärv av bidrag mot vederlag och övriga kostnader.

Den redovisningsskyldiga ska specificera kostnaderna för och finansieringen av sin valkampanj.

I valfinansieringslagen föreskrivs om vissa begränsningar av valfinansieringen. I lagen föreskrivs inte om sanktioner för försummelse av begränsningarna.

All utomhusreklam samt reklam i dagstidningar, tidskrifter och gratistidningar, radio och television, datanät, sociala medier och andra medier som betalas av kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som arbetar för att stödja kandidaten ska uppges som kostnader för valreklam. Dessutom ska kostnaderna för anskaffning av valtidningar, broschyrer och andra tryckalster samt kostnaderna för reklamplanering uppges.⁹ Indelningen grundar sig på lagen om kandidaters valfinansiering.

2.5 Tillåtna bidrag för valkampanjer

I valfinansieringslagen föreskrivs om vissa begränsningar av valfinansieringen. I lagen föreskrivs inte om sanktioner för försummelse av begränsningarna. Orsaken till att det inte finns några bestämmelser om sanktioner är att lagstiftaren betraktar den negativa offentligheten till följd av brott mot begränsningarna som ett straff i sig. Man bär ett så kallat politiskt ansvar för underlåtenhet att iaktta begränsningarna. Revisionsverket kan förelägga vite endast om verket upptäcker väsentliga fel eller brister i redovisningen av valfinansieringen.

Genom sin verksamhet strävar revisionsverket efter att så många kandidater och redovisningsskyldiga som möjligt ska vara medvetna om begränsningarna av valfinansieringen och att allmänheten ska kunna kontrollera om de som utsetts vid val och andra redovisningsskyldiga har iakttagit begränsningarna i valfinansieringslagen. Revisionsverket publicerar omedelbart redovisningarna av valfinansieringen i webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi. De publicerade redovisningarna är tillgängliga i webbtjänsten i sju år efter att presidentvalet har fastställts.

Givare av kampanjbidrag ska kunna klarläggas

Enligt valfinansieringslagen ska givare av bidrag kunna klarläggas. Bidrag från givare som inte kan klarläggas får inte tas emot. Detta gäller dock inte stöd från sedvanlig insamlingsverksamhet, såsom försäljning av lotter eller bössinsamling, där en enskild persons insats vanligtvis är mycket liten¹⁰.

Bidrag får inte tas emot från offentliga samfund - även mottagande av bidrag från utländska givare begränsas

Bidrag för valkampanjen får inte tas emot från staten, välfärdsområden, välfärdssammanslutningar, kommuner eller samkommuner. Bidrag får inte heller tas emot från statliga affärsverk, välfärdsområdenas affärsverk eller kommunala affärsverk, offentligrättsliga föreningar, inrättningar eller stiftelser eller bolag som staten eller en kommun har bestämmande inflytande i. Detta gäller dock inte sedvanlig gästfrihet.

Utländska bidrag för valkampanjen får tas emot bara från enskilda personer och från sådana internationella sammanslutningar och stiftelser som företräder kandidatens ideologiska hållning.¹¹

Namnet ska uppges på givare som gett bidrag till ett värde av minst 1 500 euro

Om en enskild givare har gett bidrag till ett sammanlagt värde av minst 1 500 euro vid presidentval, ska givarens uppgifter uppges i redovisningen av valfinansieringen. Gränsen för redovisning av uppgifter om bidragsgivaren fastställs i valfinansieringslagen och den varierar beroende på val¹².

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av det bidrag som personen gett är mindre än 1 500 euro.

Av valreklam ska framgå vem som betalar reklamen

Man ska se till att det av reklam som ingår i kampanjen eller är avsedd att stödja den framgår vem som betalar reklamen.

Om värdet av den reklam som en enskild person betalat för är mindre än 1 500 euro vid presidentval, får namnet på personen inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke. Namnet på en enskild person ska alltid uppges, om värdet på den reklam som personen betalat för är minst 1 500 euro.¹³

2.6 Valfinansieringslagen sporrar till stor öppenhet

Lagstiftningen gör det möjligt för kandidaterna att ge stor insyn i valfinansieringen. Endast när det gäller finansiering som tagits emot från enskilda personer ska det finnas tillstånd att offentliggöra givarens namn, om bidraget underskrider gränsen för bidrag som ska redovisas separat, dvs. 1 500 euro.

I fråga om andra bidragskategorier kan kandidaterna uppge varje enskild bidragsprestation – också om bidragets värde är mindre än 1 500 euro. Tills vidare är det få som frivilligt nämner aktörer som gett bidrag på mindre än 1 500 euro.

Om värdet av ett bidrag som erhållits för presidentvalskampanjen uppgår till minst 1 500 euro, ska bidragsgivarens namn och bidragets värde uppges i redovisningen.

3 Statens revisionsverks tillsyn över valfinansieringen

Revisionsverket har i valfinansieringslagen ålagts att övervaka att de som utsetts vid val och andra redovisningsskyldiga redovisar sin valfinansiering i enlighet med valfinansieringslagen. Revisionsverket övervakar också att redovisningarna innehåller de uppgifter om valfinansieringen som lagen förutsätter och att uppgifterna är riktiga.¹⁴

Revisionsverket ger dessutom råd om redovisningen av valfinansieringen och påminner de redovisningsskyldiga om redovisningen. Om en redovisningsskyldig trots revisionsverkets uppmaning inte gör den redovisning som föreskrivs i lagen eller om en redovisning visar sig vara uppenbart felaktig eller bristfällig på väsentliga punkter, kan revisionsverket vid vite förplikta den redovisningsskyldiga att göra en redovisning eller att rätta till felet eller bristen.

Statens revisionsverk övervakar alltså att skyldigheten att redovisa valfinansieringen i enlighet med valfinansieringslagen fullgörs. Revisionsverkets åtagande omfattar inte tillsyn över efterlevnaden av de övriga bestämmelserna i lagen.

Till exempel hör inte begränsningarna i fråga om kandidaternas valfinansiering¹⁵ till revisionsverkets tillsynsuppdrag utan till det så kallade politiska ansvaret. I praktiken övervakar dock revisionsverket ofta att begränsningarna iaktas genom att kontrollera att uppgifterna i redovisningarna är riktiga och tillräckliga.

Att göra en redovisning av valfinansieringen och lämna de uppgifter som begärs är en lagstadgad skyldighet. Vid behov kan revisionsverk vid vite förplikta redovisningsskyldiga att göra en redovisning eller komplettera uppgifter. Den redovisningsskyldiga svarar alltid för redovisningens innehåll.

Figur 2: Processen för tillsyn över valfinansieringen

Redovisningarna av valfinansieringen är offentliga, dvs. vem som helst har rätt att ta del av dem. Revisionsverket upprätthåller webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi, där redovisningar av valfinansieringen publiceras utan dröjsmål. I tjänsten kan man också granska redovisningarna från tidigare val. Färdiga rapporter har utarbetats i tjänsten för att underlätta informationssökningen.

Revisionsverket fastställde en anvisning om redovisning av valfinansieringen innan kampanjperioden för presidentvalet inleddes. Efter fastställandet skickades anvisningen till alla redovisningsskyldiga. Anvisningen publicerades också i författningsdatabanken Finlex samt i webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi.

3.1 Revisionsverket övervakar att de redovisningsskyldiga redovisar valfinansieringen

Revisionsverket ska övervaka att redovisningsskyldigheten fullgörs.

Revisionsverket utarbetade en anvisning om redovisning av valfinansieringen vid presidentvalet 2024. Anvisningen finns i författningsdatabanken Finlex och i webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi. Anvisningen skickades också till alla redovisningsskyldiga före valet

KRITERIER VID TILLSYNEN ÖVER VALFINANSIERINGEN: lakttagande av redovisningsskyldigheten¹⁶

Revisionsverket övervakar att redovisningsskyldigheten fullgörs utifrån följande kriterier:

1. Alla redovisningsskyldiga redovisar valfinansieringen.
2. Redovisningen av valfinansieringen har lämnats in inom utsatt tid, dvs. inom två månader efter att valresultatet fastställdes.
3. Redovisningen har gjorts av en aktör som enligt lagen är redovisningsskyldig. Redovisningen kan inte lämnas in för någon annans räkning.

Om en redovisningsskyldig trots uppmaning från revisionsverket inte lämnar in någon redovisning eller om redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, får revisionsverket vid vite förplikta den redovisningsskyldiga att lämna in en redovisning eller rätta till felet eller bristen. Vitet döms ut av den vitesnämnd som avses i lagen om Statens revisionsverk.

Revisionsverket övervakar att redovisningsskyldigheten fullgörs i enlighet med valfinansieringslagen.

3.2 Revisionsverket övervakar att uppgifterna i redovisningarna av valfinansieringen är riktiga och tillräckliga

Som ett led i genomförandet av tillsynsuppdraget kan revisionsverket enligt egen prövning be de redovisningsskyldiga om tilläggsuppgifter och utredningar utifrån vilka verket kan kontrollera att redovisningarna är riktiga och tillräckliga.

Skyldigheten att lämna uppgifter gäller dock endast de redovisningsskyldiga och revisionsverket har inte rätt att kräva utredningar och tilläggsuppgifter av tredje parter. Därigenom saknar revisionsverket befogenheter att kräva eller inhämta jämförelseuppgifter för kontroll av redovisningarnas riktighet. Detta är en väsentlig begränsning med tanke på tillsynen.

KRITERIER VID TILLSYVEN ÖVER VALFINANSIERINGEN: Vilka uppgifter i redovisningarna av valfinansieringen kontrolleras?¹⁷

Då revisionsverket tar emot redovisningar av valfinansieringen säkerställer verket att redovisningarna innehåller de uppgifter som valfinansieringslagen förutsätter. Revisionsverket har rätt att av de redovisningsskyldiga begära kampanjkontoutdrag eller motsvarande uppgifter och utredningar som kompletterar redovisningarna av valfinansieringen och av vilka framgår om uppgifterna i redovisningarna stämmer.

1. Uppgifter om kandidaten

I redovisningen uppges kandidatens fullständiga namn, titel, yrke eller uppdrag. I redovisningen ska dessutom uppges namnet på det parti som ställt upp kandidaten eller ett omnämnande av att kandidaten har varit kandidat för en valmansförening.

2. Kostnader för valkampanjen

Redovisningen innehåller de sammanräknade kostnaderna för valkampanjen. Kostnaderna specificeras enligt kostnader för valreklam i dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter, radio, television, datanät och andra medier, kostnader för utomhusreklam, valtidningar, broschyrer och andra tryckalster, reklamplanering och valmöten samt övriga kostnader.

3. Finansiering av valkampanjen

Redovisningen omfattar all valfinansiering. Finansieringen har specificerats enligt kandidatens egna medel och samtliga bidrag till kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten. Bidrag från utomstående har specificerats enligt enskilda personer, företag, partiet, partiföreningar och andra givare.

4. Uppgifter om givare som gett bidrag till ett värde av minst 1 500 euro

Den redovisningsskyldiga har uppgett om det ingick enskilda bidrag till ett värde av minst 1 500 euro i valfinansieringen. Om den redovisningsskyldiga har fått enskilda bidrag till ett värde av minst 1 500 euro, ska namnet på och övriga uppgifter om givaren uppges i redovisningen.

5. Valfinansieringen täcker kampanjkostnaderna

Med valfinansiering avses i lagen finansieringen av de kostnader för kandidaternas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.

6. Redovisningarna innehåller inga väsentliga räknefel eller andra väsentliga tekniska fel

Efter att revisionsverket har granskat redovisningarna kan verket vid behov uppmana redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning, komplettera sin redovisning eller visa att redovisningen är riktig och tillräcklig.

Om en redovisningsskyldig trots uppmaning från revisionsverket inte lämnar in någon redovisning eller om redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, får revisionsverket vid vite förplikta den redovisningsskyldiga att lämna in en redovisning eller rätta till felet eller bristen. Vitet döms ut av den vitesnämnd som avses i lagen om Statens revisionsverk.

3.3 Revisionsverket handleder och ger råd i frågor som rör redovisningen av valfinansieringen samt påminner om att redovisningen ska lämnas in

Revisionsverket ger de redovisningsskyldiga handledning i och råd om redovisningen av valfinansieringen samt informerar aktivt om viktiga datum på sin webbplats och i sociala medier.

Revisionsverket informerar om möjligheten att lämna in en frivillig förhandsredovisning av valfinansieringen samt om redovisningens sista inlämningsdag. Efter att valresultatet har fastställts skickar revisionsverket en anvisning till alla redovisningsskyldiga om den egentliga redovisningen av valfinansieringen. Revisionsverket har en telefontjänst dit kandidater och redovisningsskyldiga kan vända sig och få instruktioner varje vardag kl. 10–14. Dessutom kan man kontakta tillsynen över valfinansieringen per e-post.

3.4 Revisionsverket publicerar redovisningarna av valfinansieringen i webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi.

Redovisningarna av valfinansieringen är offentliga, dvs. vem som helst har rätt att ta del av dem. Redovisningsskyldigheten ökar den offentliga informationen om kandidaternas eventuella bindningar.

Revisionsverket sörjer för att valfinansieringen är öppen och transparent genom att upprätthålla webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi och genom att genast efter att ha tagit emot förhandsredovisningar och redovisningar av valfinansieringen publicera dem i webbtjänsten.

Redovisningarna är tillgängliga för allmänheten i webbtjänsten i sju år efter att resultatet för presidentvalet har fastställts.

4 Observationer vid tillsynen över presidentvalet 2024

Vid presidentvalet 2024 var tio personer redovisningsskyldiga. Vid presidentvalet gällde skyldigheten att redovisa valfinansieringen de partier som hade ställt upp en kandidat och valombud för valmansföreningar som hade ställt upp en kandidat eller ersättare för valombudet. Alla redovisningsskyldiga vid presidentvalet 2024 lämnade in den redovisning av valfinansieringen som avses i lagen om kandidaters valfinansiering inom den lagstadgade tidsfristen.

Som ett led i kontrollen av att uppgifterna i redovisningarna av valfinansieringen är riktiga ordnade revisionsverket ett separat möte med varje redovisningsskyldig för att gå igenom de observationer som gjorts vid tillsynen och eventuella nödvändiga rättelser.

Sammanlagt nio redovisningsskyldiga kompletterade eller ändrade sina redovisningsuppgifter efter att de lämnat in dem.

Efter granskningen av redovisningarna, de kampanjkontoutdrag eller motsvarande utredningar som de redovisningsskyldiga lämnat in och de redovisningsskyldigas kompletteringar har revisionsverket inte tagit del av omständigheter som skulle ge anledning att ifrågasätta riktigheten i de inlämnade redovisningarna.

Alla förhandsredovisningar som lämnades in inom den utsatta tiden har publicerats i webbtjänsten vaalirahoitusvalvonta.fi. Förhandsredovisningarna är tillgängliga för allmänheten i sju års tid, fram till den 14 februari 2031.

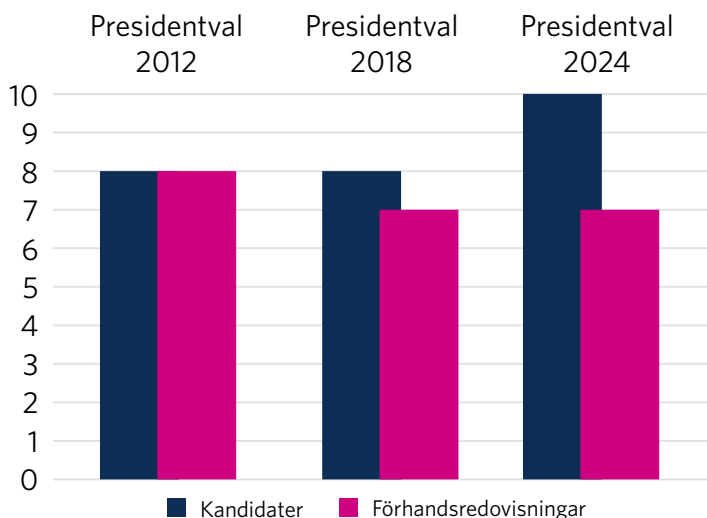
Figur 3: Kandidater och de som ställde upp kandidater vid presidentvalet 2024

4.1 Förhandsredovisningar av valfinansieringen

Vid presidentvalet 2024 skulle förhandsredovisningarna lämnas in senast dagen före valdagen. Förhandsredovisningen är en finansierings- och kostnadsplan för valkampanjen som baserar sig på en uppskattning som gjorts vid tidpunkten för redovisningen.

Sammanlagt sju av tio kandidater lämnade in en förhandsredovisning inom fatalietiden. Olli Rehn var kandidat både för en valmansförening och för Centern i Finland r.p. Både valmansföreningen och partiet skulle redovisa för valfinansieringen.

Genom att lämna in en förhandsredovisning kan kandidaten på ett transparent sätt informera väljarna om sina kampanjfinansiärer redan före valdagen. Populariteten för förhandsredovisningar har minskat vid presidentval. År 2012 gjorde alla kandidater en redovisning, 2018 lät en kandidat bli att göra en redovisning och 2024 lät tre kandidater bli att göra en redovisning (Rörelse Nu r.p., Sannfinländarna r.p. och Centern i Finland r.p.).

Figur 4: Alla kandidaters förhandsredovisningar vid presidentvalet 2012, 2018 och 2024

4.2 Redovisningar av valfinansieringen

Tillsynen över presidentvalet delades in i två huvuduppgifter. I den första fasen kontrollerade revisionsverket att alla redovisningsskyldiga hade lämnat in en redovisning av valfinansieringen. I samband med mottagandet av redovisningarna kontrollerade revisionsverket dessutom om redovisningarna innehöll de uppgifter som förutsätts i valfinansieringslagen och om uppgifterna hade uppgetts med den noggrannhet som avses i lagen.

Vid presidentvalet 2024 lämnade alla tio redovisningsskyldiga in sin redovisning av valfinansieringen inom tidsfristen.

I den andra fasen av tillsynen övervakade revisionsverket att uppgifterna i redovisningarna av valfinansieringen var riktiga. Revisionsverket skickade en begäran till alla tio redovisningsskyldiga om att lämna in kampanjkontoutdrag och bokföringsuppgifter, som var nödvändiga för att kontrollera om redovisningen var riktig och tillräcklig.

Redovisningarnas riktighet övervakades genom att uppgifterna i redovisningarna jämfördes med de kompletterande utredningar, bokföringsuppgifter och kampanjkontoutdrag som lämnats in till revisionsverket. Ambitionen var att på så sätt säkerställa att de kontotransaktioner eller motsvarande som framgick av de kompletterande utredningarna hade redovisats på behörigt sätt även i redovisningarna av valfinansieringen. Med hjälp av de erhållna kompletterande utredningarna ville revisionsverket kontrollera i synnerhet att bidrag från utomstående hade uppgetts korrekt i redovisningarna av valfinansieringen.

Om en redovisningsskyldig trots begäran inte lämnar in begärda uppgifter eller utredningar till revisionsverket, har revisionsverket inga möjligheter att med stöd av valfinansieringslagen ålägga den redovisningsskyldiga att lämna in dem.

Alla redovisningsskyldiga lämnade in kompletterande utredningar om sin valfinansiering till revisionsverket. Efter att redovisningarna av valfinansieringen behandlats och granskats kompletterade eller korrigerade åtta redovisningsskyldiga sin redovisning på revisionsverkets begäran. Sammanlagt nio redovisningar av valfinansieringen kompletterades eller redigerades efter att redovisningen lämnats in.

Kompletteringarna eller ändringarna gällde huvudsakligen preciseringar av finansieringsuppgifter i redovisningarna av valfinansieringen. Ett av de vanligaste felen (som upprepas från val till val) är bristfälliga uppgifter om enskilda bidragsgivare. Även vid presidentvalet 2024 korrigerades redovisningarna vad beträffar detta. Givaren ska uppges om bidragets värde är minst 1 500 euro.

Tabell 1: Sammanfattning av de redovisningsskyldiga och redovisningarna

Redovisningsskyldig	Redovisningsskyldigas kandidat	Förhandsredovisning inlämnad	Redovisning av valfinansieringen inlämnad	Redovisning av valfinansieringen ändrad
Samlingspartiet r.p.	Alexander Stubb	Ja	Ja	Ja
Rörelse Nu r.p.	Harry Harkimo	Nej	Ja	Ja
Sannfinländarna r.p.	Jussi Halla-aho	Nej	Ja	Ja
Centern i Finland r.p.	Olli Rehn	Nej	Ja	Ja
Kristdemokraterna i Finland (KD) r.p.	Sari Essayah	Ja	Ja	Ja
Finlands Socialdemokratiska Parti r.p.	Jutta Urpilainen	Ja	Ja	Ja
Valmansförening A	Olli Rehn	Ja	Ja	Ja
Valmansförening B	Mika Aaltola	Ja	Ja	Ja
Valmansförening C	Pekka Haavisto	Ja	Ja	Ja
Vänsterförbundet r.p.	Li Andersson	Ja	Ja	Nej

5 Valfinansieringen vid presidentvalet 2024 i euro

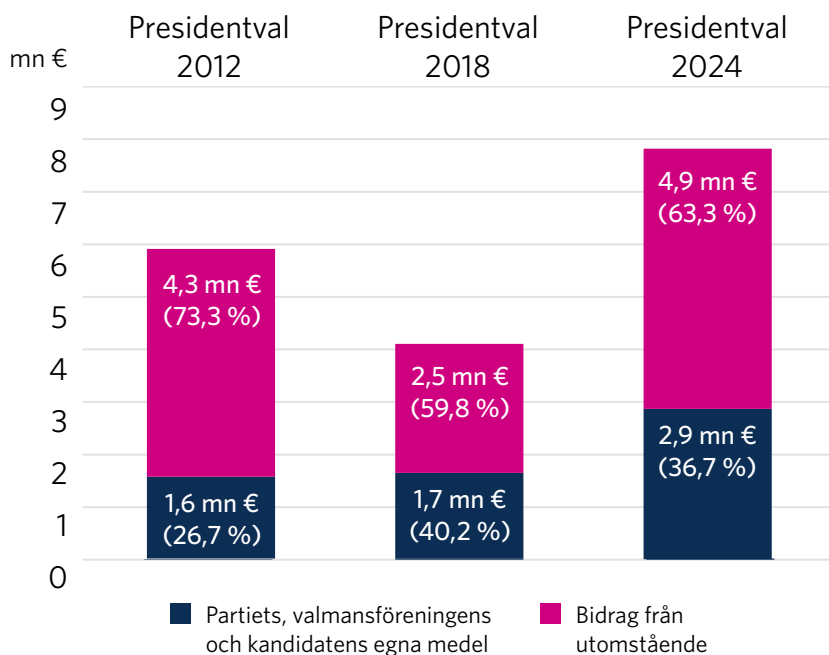
Syftet med valfinansieringslagen är att öka öppenheten i valfinansieringen och informationen om kandidaternas eventuella bindningar. Lagen syftar därtill att dämpa ökningen av kandidaternas kampanjkostnader.

Valfinansieringstillsynen sammanställde uppgifter i eurobelopp om valfinansieringen vid presidentvalet 2024 utifrån redovisningarna av valfinansieringen. Siffrorna baserar sig på de redovisningsskyldigas redovisningar av valfinansieringen.

Jämfört med presidentvalet 2018 har den totala finansieringen av valkampanjerna ökat liksom också kampanjbidragen från utomstående. Även de genomsnittliga kampanjkostnaderna har ökat jämfört med presidentvalet 2018.

5.1 Finansiering totalt, egna medel och bidrag från utomstående

På basis av redovisningarna av valfinansieringen uppgick de redovisningsskyldigas sammanlagda valfinansiering till 7,8 miljoner vid presidentvalet 2024. De redovisningsskyldiga fick 4,9 miljoner i bidrag från utomstående för sina valkampanjer, vilket utgjorde 63 procent av den totala finansieringen. Av den sammanlagda finansieringen bestod 2,9 miljoner euro, dvs. 37 procent, av partiets, valmansföreningens eller kandidatens egna medel.

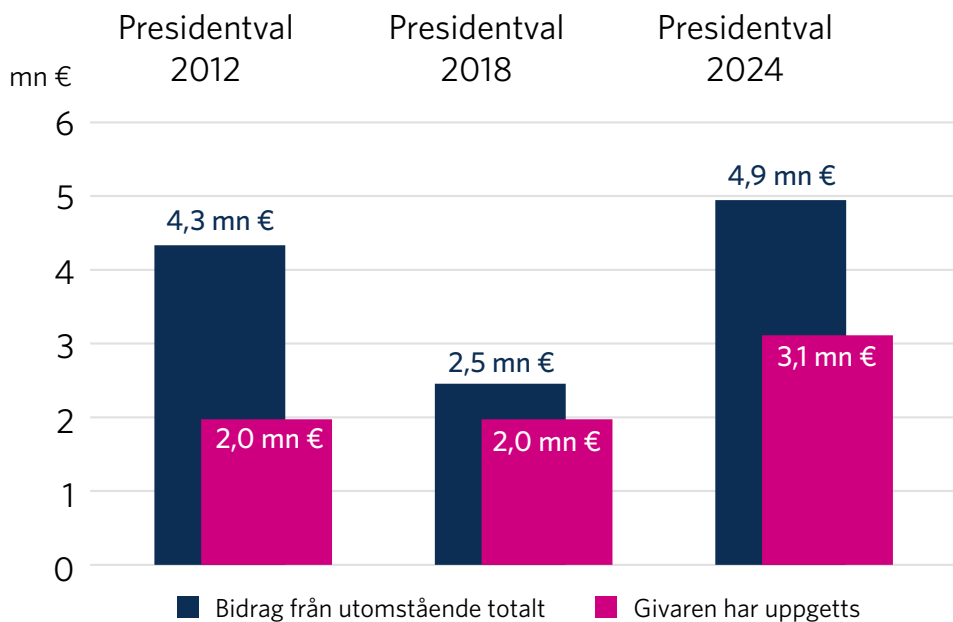

Figur 5: Valfinansiering vid presidentvalet 2012, 2018 och 2024: egna medel och bidrag från utomstående

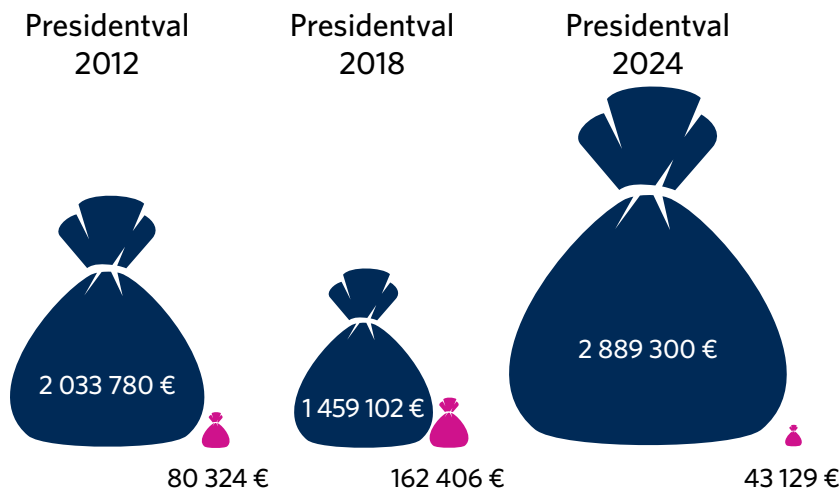
5.2 Utomstående bidragsgivare ska uppges i redovisningen av valfinansieringen

Ett av syftena med valfinansieringslagen är att öka öppenheten i valfinansieringen och informationen om kandidaternas eventuella bindningar. Vid presidentval ska varje enskilt bidrag och dess givare uppges separat i redovisningen av valfinansieringen, om bidragets värde är minst 1 500 euro.

Utifrån redovisningarna av valfinansieringen fick de redovisningsskyldiga sammanlagt cirka 4,9 miljoner euro i bidrag från utomstående vid presidentvalet 2024. De bidrag från givare som uppgetts i redovisningarna av valfinansieringen utgjorde cirka 3,1 miljoner euro (63 procent) av bidragen från utomstående.

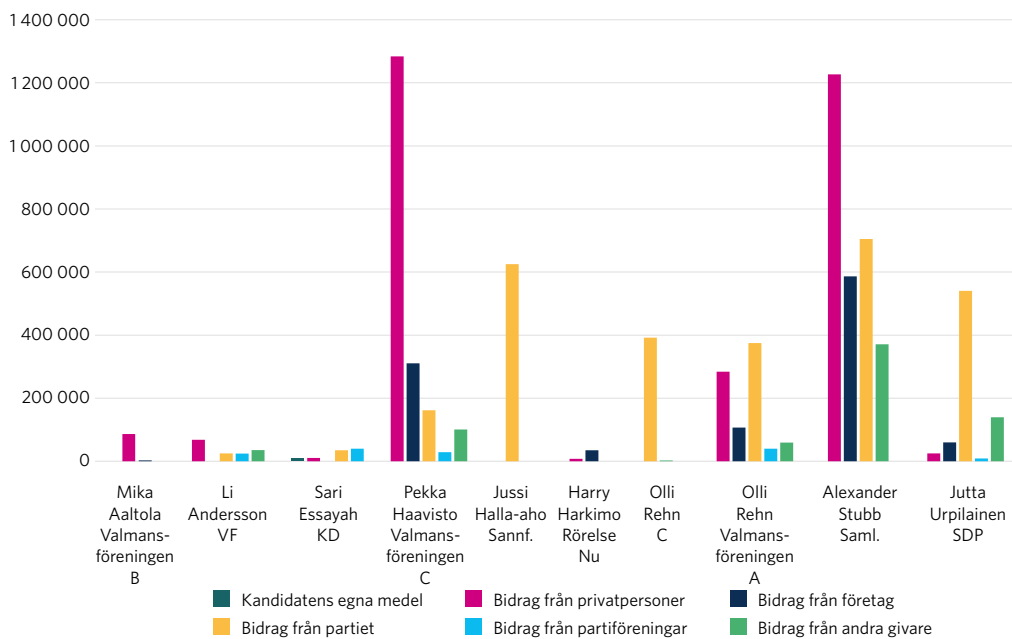
Figur 6: Valfinansieringen vid presidentvalet 2012, 2018 och 2024: det sammanlagda beloppet av bidragen från utomstående och andelen givare som uppgetts i redovisningarna av valfinansieringen

Figur 7: Valfinansieringen vid presidentvalet 2012, 2018 och 2024: de minsta och största valkampanjerna

Enligt redovisningarna varierade valfinansieringen betydligt mellan de redovisningskyldiga vid presidentvalet 2024: den största kampanjen kostade 2 889 300 euro och den minsta kostade 43 129 euro. De olika finansieringskällorna för erhållna bidrag presenteras i figur 8.

Fördelningen av kampanjkostnader mellan olika kostnadstyper presenteras i figur 10.

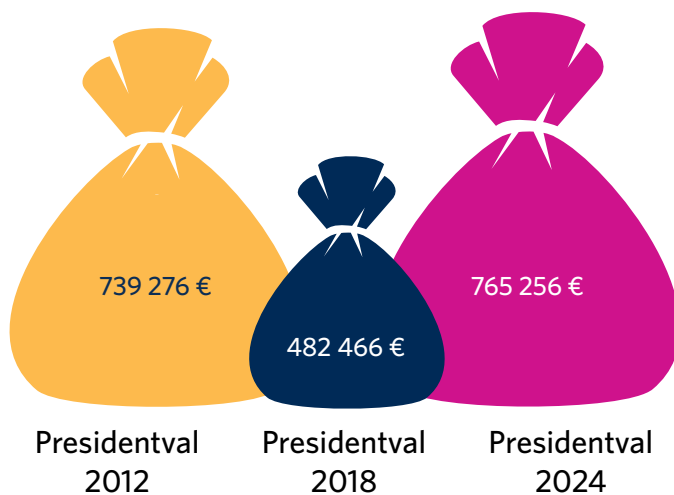

Figur 8: De redovisningsskyldigas finansieringskällor vid presidentvalet 2024

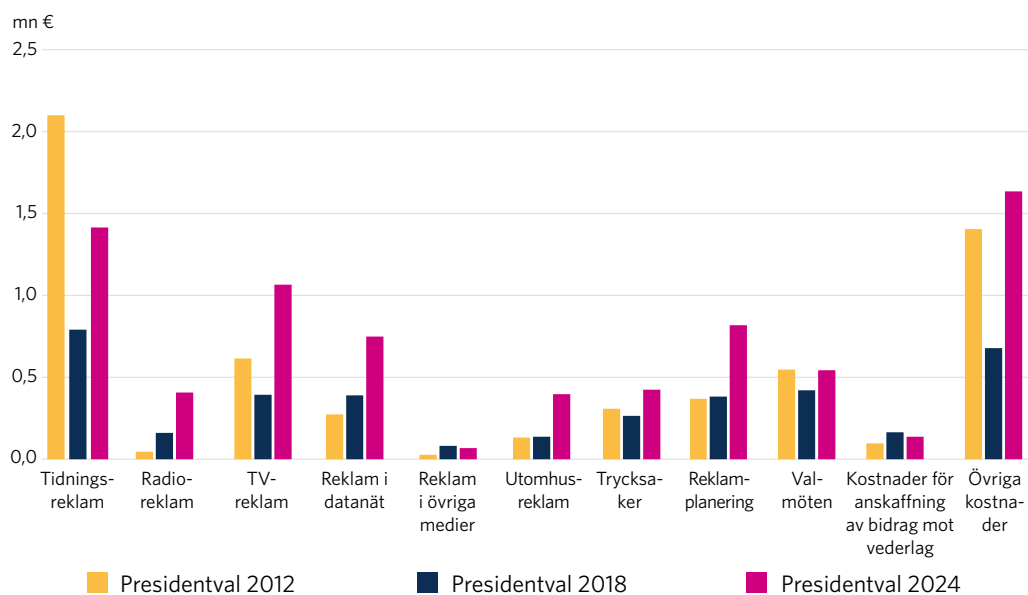
5.3 Kampanjkostnader

De sammanlagda kampanjkostnaderna vid presidentvalet 2024 uppgick enligt redovisningarna av valfinansieringen till 7,6 miljoner euro. Därmed uppgick de genomsnittliga kampanjkostnaderna för alla redovisningsskyldiga till cirka 765 256 euro.

Ett av valfinansieringslagens syften är att begränsa ökningen av kostnaderna för kandidaternas valkampanjer. I lagens förarbeten konstateras att en kontinuerlig ökning av kampanjkostnaderna inte är problemfri med tanke på demokratins funktion. Den begränsar i praktiken möjligheten att kandidera utan betydande egna tillgångar eller utomstående stöd.¹⁸

Figur 9: De redovisningsskyldigas valfinansiering vid presidentvalet 2012, 2018 och 2024: genomsnittliga kostnader för valkampanjerna per redovisningsskyldig.

Figur 10: Fördelning av kampanjkostnaderna enligt kostnadstyp vid presidentvalet 2012, 2018 och 2024

6 Begränsningar i tillsynsbefogenheterna och behov av revidering av valfinansieringslagen

6.1 Brister i tillsynsbefogenheterna

Revisionsverket utövar tillsyn över val- och partifinansieringen inom ramen för sina befogenheter. I det praktiska tillsynsarbetet har man dock observerat att det i revisionsverkets nuvarande tillsynsbefogenheter finns brister som försvårar en ändamålsenlig skötsel av de uppgifter som ingår i tillsynsuppdraget och som därför på ett betydande sätt kan begränsa förverkligandet av öppenheten i val- och partifinansieringen i enlighet med lagstiftningens mål.

Under valperioden 2019–2023 bereddes en reform av lagstiftningen om parti- och valfinansieringen. Arbetet resulterade i regeringens proposition 254/2022 om ändring av valfinansieringslagen och partilagen. Lagförslaget förföll, eftersom det inte hann behandlas före riksdagsvalet 2023, och de lagändringar som är centrala för tillsynen över parti- och valfinansieringen förblev ogjorda.

Våren 2024 lämnade justitieministeriet ett utkast till regeringsproposition till riksdagen om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, vallagen och lagen om medborgarinitiativ. Propositionen grundar sig på regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering samt delvis på regeringens proposition 254/2022, som har förfallit.

6.2 Jämförelseuppgifter skulle effektivisera tillsynen

Som ett led i genomförandet av sitt tillsynsuppdrag vid presidentvalet 2024 bad revisionsverket de redovisningsskyldiga om tilläggsuppgifter och utredningar utifrån vilka verket kunde kontrollera att redovisningarna av valfinansieringen är riktiga och tillräckliga. Skyldigheten att lämna uppgifter gäller dock endast de redovisningsskyldiga och revisionsverket har inte rätt att kräva utredningar och tilläggsuppgifter av tredje parter. Därigenom saknar revisionsverket i praktiken befogenheter att kräva eller inhämta jämförelseuppgifter för säkerställande av redovisningarnas riktighet.

Revisionsverket har i sina rapporter lyft fram sin begränsade rätt till informationsåtkomst. I nuläget har revisionsverket inte rätt att få ytterligare information från dem som gett kampanjbidrag eller tillhandahållit service eller produkter till en kampanj. Även Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa OSSE och riksdagens revisionsutskott har redan för flera år sedan fäst uppmärksamhet vid revisionsverkets begränsade rätt till informationsåtkomst.

Revisionsverket är nästan helt beroende av de uppgifter som kandidaten lämnat i situationer där det finns skäl att misstänka att kandidatens redovisning av valfinansieringen är felaktig eller bristfällig på väsentliga punkter. Detta utgör ett avsevärt hinder för en effektiv tillsyn. Det har också skapat en situation där till exempel ett enskilt medieföretag kan ha mer information om en kandidats valkampanj än tillsynsmyndigheten.

6.3 Sanktionerna för överträdelser av valfinansieringslagen är ringa

I den nuvarande lagstiftningen är möjligheten att förelägga vite det enda sättet att effektivisera verkställandet av lagen som kan jämföras med sanktioner, men dess användning har begränsats hårt. Om en redovisningsskyldig trots revisionsverkets uppmaning inte redovisar sin valfinansiering eller om en redovisning visar sig vara uppenbart felaktig eller bristfällig, kan revisionsverket vid vite förplikta den redovisningsskyldiga att göra en redovisning eller att rätta till felet eller bristen.

Om en redovisningsskyldig trots begäran inte lämnar in begärda utredningar om kampanjens finansiering eller kostnader till revisionsverket, har revisionsverket inga möjligheter att med stöd av valfinansieringslagen ålägga den redovisningsskyldiga att lämna uppgifter. Detta försätter också kandidaterna i en ojämlig ställning sinsemellan. Risken är att allt fler i fortsättningen åberopar sin rätt att inte lämna in kompletterande utredningar, varvid revisionsverket inte på något sätt kan övervaka innehållet i anmälningarna.

Revisionsverket kan inte heller med stöd av valfinansieringslagen ålägga en redovisningsskyldig att lämna in en så kallad efterhandsredovisning av lån som upptagits för en valkampanj. I efterhandsredovisningen ska man vid riksdagsval, välfärdsområdesval och Europaparlamentsval uppge beloppet av lån som kandidaten eller stödgruppen har tagit upp och bidrag från utomstående till ett värde av minst 1 500 euro, som erhållits i syfte att betala lånet.

I 4 § i valfinansieringslagen beskrivs begränsningar i fråga om att ta emot valfinansiering. Där uppges också de aktörer som det är förbjudet att ta emot kampanjbidrag från. Det finns dock inga bestämmelser om sanktioner för brott mot begränsningarna, och övervakning av begränsningarna ingår inte i revisionsverkets tillsynshelhet, utan omfattas av det så kallade politiska ansvaret. Inom ramen för den nuvarande lagstiftningen behöver kandidaterna till exempel inte återbetala en bidragsprestation som en aktör som förbudits särskilt i lag har gett.

Under valperioden 2019–2023 bereddes en reform av lagstiftningen om parti- och valfinansieringen. I regeringspropositionen om reformen¹⁹ föreslogs utökade möjligheter att använda vite i enlighet med de önskemål som revisionsverket framfört i den parlamentariska arbetsgruppen. Lagförslaget förföll, eftersom det inte hann behandlas före riksdagsvalet våren 2023.

6.4 Offentliggörande av långivares namn

Den nuvarande lagstiftningen förpliktar inte till att offentliggöra långivarens namn även om lånet skulle vara av betydande storlek. Det finns inte heller några begränsningar angående lånebeloppet. Via långivning är det möjligt att dölja politisk finansiering för allmänheten och kringgå de nuvarande bestämmelserna.

Transparensen i valfinansieringen skulle ökas av att namnen på dem som ger stora kampanjlån skulle offentliggöras. På så sätt skulle sådana långivare, i fråga om vilka man kan tänka sig att bindningar uppstår, komma till allmänhetens kännedom.

Revisionsverket anser därför att namnen på dem som gett lån för kandidaters valkampanjer bör offentliggöras om lånebeloppet är minst 1 500 euro (800 euro vid kommunalval).

I Justitieministeriets utkast till regeringsproposition till riksdagen våren 2024 med förslag om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, vallagen och lagen om medborgarinitiativ föreslås att namnen på dem som gett lån till ett belopp av minst 1 500 euro (800 euro vid kommunalval) för kandidaters valkampanjer bör offentliggöras. I propositionen föreslås att en aktuell redovisning ska göras även för upptagna lån. Om lånegivaren är ett kreditinstitut räcker det med information om att det är fråga om ett lån som beviljats av kreditinstitut.

Revisionsverk anser att detta är en av de viktigaste lagstiftningsändringarna i propositionsutkastet. Uppdatering av lagstiftningen på det sätt som föreslås i propositionsutkastet eliminerar den mest frapperande möjligheten att kringgå lagen samt förenhetligar i högre grad lån som finansieringsform för politisk verksamhet med de övriga begränsningarna i eurobelopp av valfinansieringen.

Revisionsverket anser att ändringen framför allt ökar transparensen i valfinansieringen.

6.5 Sänkning eller slopande av den nedre gränsen för bidrag som ska redovisas separat i fråga om juridiska personer

I samband med reformen av parti- och valfinansieringen under föregående valperiod föreslog revisionsverket att den nedre bidragsgränsen för offentliggörande av juridiska personer ska sänkas. Förslaget gallrades bort under lagberedningen, men revisionsverket anser fortfarande att det är ett betydande ändringsbehov.

Det skulle fortfarande vara motiverat att beakta förslaget, eftersom problem med integritetsskyddet inte skulle uppstå om skyldigheten att offentliggöra uppgifter gällde endast juridiska personer. På basis av tillsynspraxisen skulle en sänkning av den nedre gränsen dock innebära mycket större öppenhet både i fråga om källorna till den politiska finansieringen och de brott mot bestämmelserna som förekommer i den.

6.6 Det största tillåtna bidragsbeloppet från en och samma givare vid presidentval

Ett starkt ekonomiskt beroende av en finansiär kan väcka misstankar om att finansiären på ett osakligt sätt försöker påverka kandidaterna eller den politik som bedrivs av den instans som ställer upp kandidaterna. Därför finns en skrivning i valfinansieringslagen om det största tillåtna bidragsbeloppet från en och samma givare. I detta avseende är det bra att beakta att i valfinansieringslagen finns det inte något maximibelopp för bidrag som får tas emot från en och samma givare vid presidentval. I förarbetena till lagen konstaterades att ett tak för bidragen inte skulle fastställas för presidentval, där kampanjerna i allmänhet är partileda och större än vid andra val.

Enligt revisionsverket är det att rekommendera att det i lagen om kandidaters valfinansiering skulle införas ett maximibelopp för bidrag från en och samma givare även vid presidentval. Avsaknaden av ett tak för bidrag vid presidentval gör det möjligt för ett parti som ställt upp en kandidat att ta emot anmärkningsvärt stora donationer från enskilda bidragsgivare som valfinansiering. Enligt partilagen får ett enskilt parti emellertid ta emot bidrag till ett värde av högst 30 000 euro per kalenderår från en och samma givare. Revisionsverket anser att samma belopp, dvs. 30 000 euro, skulle vara ett logiskt maximibelopp för det bidrag som man får ta emot från en och samma givare vid presidentval.

Referenser

- 1 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet 621/1999, 24 § 1 mom. 15 punkten.
- 2 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009.
- 3 Grundlagsutskottets betänkande GrUB 2/2009 rd.
- 4 RP 13/2009 rd.
- 5 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 5 §, 10 §.
- 6 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 8 §.
- 7 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 11 §.
- 8 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 2 §.
- 9 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 6 §.
- 10 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 4 §.
- 11 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 4 §.
- 12 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 6 §.
- 13 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 4 §.
- 14 Lagen om kandidaters valfinansiering, 5–8 §.
- 15 Lagen om kandidaters valfinansiering, 4 §.
- 16 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 8 §, 10 §.
- 17 Lagen om kandidaters valfinansiering 273/2009, 6 §, 8 §, 10 §.
- 18 RP 13/2009 rd.
- 19 RP 254/2022 rd.

STATENS REVISIONSVERK
PORKALAGATAN 1, PB 1119, 00101 HELSINGFORS

tfn 09 4321 | www.vtv.fi | @VTV_fi